

ZGODOVINSKI SPOMENIKI IN SPOMINSKA OBELEŽJA, POSTAVLJENA V SPOMIN PADLIM BORCEM IN ŽRTVAM NACIFAŠISTIČNEGA NASILJA, NA OBMOČJU MESTNE OBČINE KOPER

I.

SPOMENIKI, KI SO V ODLOKU MESTNE OBČINE KOPER IZ LETA 1993
ŽE OPREDELJENI KOT ZGODOVINSKI SPOMENIKI:

1. Babiči:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠIZMA:

Ob križišču cest Marezige - Boršt in Babiči - Pomjan stoji spomenik 12 padlim borcem NOB in 4 žrtvam fašističnega nasilja. Delo domačinov. Spomenik so postavile družbenopolitične organizacije dne 05.09.1954. leta.

Pokrovitelj: Krajevna skupnost Marezige

2. Bertoki:

SPOMENIK PADLIM V NOB:

Ob poti med zadružnim domom m krajevnim pokopališčem stoji spomenik 56 padlim borcem NOV in žrtvam fašističnega nasilja iz Bertokov in okolice z naslednjim posvetilom v slovenskem in italijanskem jeziku:

»Svobodo in pravico ste ljubili,
bili sinovi Ijudstva partizani,
za bratstvo ste še v smrti se združili
Slovinci skupaj z vami Italijani.«

»Amanti di liberta e giusstizia figli del popolo
o partigiani in fratellanza da voi sangue
ribadita duri tra Sloveni e Italiani.«

Spomenik so postavile družbenopolitične organizacije dne 04.07.1976.

Avtor posvetila je pisatelj dr. Rado Bordon.

Avtor spomenika je akademski kipar Jože Pohlen.

Pokrovitelj: Krajevna skupnost Bertoki.

3. Brezovica:

SPOMENIK PADLIM V NOB:

Desno ob cesti Gračišče - Brezovica - Livade, okrog 25 m od odcepa ceste za Gradin stoji spomenik 47 padlim borcem NOV m žrtvam nacifašističnega nasilja, sposvetilom v hrvaškem jeziku:

»Na vječni spomen našim sinovima in kčeramama,
borcima palima za slobodu svoje domovine,
u borbi protiv fašističkih okupatora!«

Spomenik so postavili domačini dne 26.12.1954.

Pokrovitelj; Krajevna skupnost Gradin.

4. Črni Kal:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

Na ovinku stare glavne ceste pri spodnjem delu Čmega Kala pri odcepu ceste za Gabrovico stoji spomenik padlim v NOV in žrtvam fašističnega nasilja iz vasi in zaselkov Črni Kal, Gabrovica, Rižana, Osp, Podpeč, Socerb, Kastelec, Črnotiče, Zanigrad, Kortine, Cepki, Bezovica, Praproče, Dol, Rožar, Loka, Hrastovlje, Knica in Kortine, z naslednjim posvetilom:

»To zemljo ste ljubili,
življenje žrtvovali,

ne bomo pozabili,
da ste za nas ga dali.«

Na spomeniku so vklesana 102 imena z letnicami rojstva padlih borcev in aktivistov v NOV in 76 žrtev fašističnega nasilja.

Avtor spomenika je ing. arh. Edo Mihevc.

Spomenik so postavile leta 1966 družbenopolitične organizacije.

Pokrovitelj: Krajevna skupnost Čmi Kal.

5. Čežarji:

SPOMINSKI KAMEN POSVEČEN DVEMA ŽRTVAMA
NACISTIČNEGA NASILJA:

Ob cesti Koper - Sv. Anton stoji spominsko obeležje v spomin na tem mestu dvema padlima aktivistoma NOB, predvojnima revolucionarjema Bertok Danijelu in Pobega Brunu.

Obeležje so postavile septembra 1947. leta družbenopolitične organizacije.

Pokrovitelj: Krajevna skupnost Pobegi -Čežarji.

6. Dekani: SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM
FAŠISTIČNEGA NASILJA:

Pri pokopališču stoji spomenik 21. padlim borcem NOV in 13 žrtvam fašističnega nasilja, s posvetilom:

»Slava padlim v narodnoosvobodilni borbi 1941 - 1945.«

Avtor spomenikaje Rado Toškan.

Spomenik so postavile DPO 22.07.1967. leta. Pokrovitelj: KS Dekani.

7. Gabrovica:

BUNKER PARTIZANSKE TEHNIKE »ŽENA«:

V Cekinovi jami nad vasjo je vzdana na skali spominska plošča z vklesanim besedilom:

»Iz tega kraja je s pisano besedo vzpodbujala primorsko ljudstvo k uporabi proti nasilju partizanska tehnika »SNEŽNIK«.«

Ploščo so postavile družbenopolitične organizacije.

Pokrovitelj:KS Črni Kal.

8. Gračišče:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

Levo od ceste Koper - Buzetje prostorno križišče, od katerega vodi levo pot v vas Gračišče, desno v Smokvico. . Na razcepu teh dveh-poti stoji na vzpetini spomenik 54 padlim borcem NOV in 53 žrtvam nacifašističnega nasilja, ječ ter koncentracijskih taborišč iz vasi: Kubed, Gračišče, Poletiči, Butari, Smokvica, Popetre, Movraž, Dvori, Sočerga, Trebeše, Olika, Lukini, Peraji, Zabavlje, Marušiči, Tuljaki, Karli, Sokoliči in Šeki.

Spomenik so postavile DPO krajevne skupnosti Gračišče leta 1966.

Pokrovitelj: Krajevna skupnost Gračišče.

9. Hrpelci:

FRENKOV BUNKER:

V grapi okrog 350 m od vasi je bil bunker Komande mesta Koper. Prvotni spomenik je poplava prestavila in poškodovala. Postavljeno Je novo spominsko obeležje (2004) s posvetilom:

»Tukaj je 8. februarja 1945 po herojski borbi padel komandant mesta Koper Planinc Franc - Frenk iz Črnomlja v Beli Krajini. Svetal spomin nas z onimi prepleta,ki padli so slovenska zemlja zate.«

Igo Gruden

Ob njemu stoji večje spominsko obeležje s kamnitim obzidjem in črno marmorno ploščo z večjim

tekstom, posvečeno temu spopadu.

Pokrovitelj: MO Koper, KS Boršt.

10. Koper, Smedela:

SPOMINSKO OBELEŽJE NA MESTU NEKDANJE FAŠISTIČNE MUČILNICE:

Ob vhodu v tunel pri križišču cest Ljubljana - Piran in Koper - Smedela, 100 m dalje proti Izoli na levi strani ceste je spominsko znamenje na ostankih fašistične mučilnice s posvetilom:

»Na tem mestu je nekdanja stala fašistična mučilnica borcev za svobodo. V njej so leta 1930 mučili tudi bazoviške junake. Postavljeno v spomin mučenikom iz Bazovice in drugim protifašističnim borcem žrtvam fašizma.«

Avtor besedila: Vid Vremec.

Avtor ureditve in plastike akad. kipar Jože Pohlen.

Odkrito junija 1970.

Pokrovitelj:

11. Koštabona:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

V vasi stoji spomenik 6 padlim borcem v NOV, 5 žrtvam fašističnega nasilja in 1 žrtvi koncentracijskega taborišča. Delo domačinov.

Spomenik so postavile DPO 02.11.1953.

Pokrovitelj: KS Šmarje

12. Kubed:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN PREDVOJNIM ŽRTVAM FAŠIZMA:

V vasi ob cesti Koper - Gračišče stoji spomenik 12 padlim borcem NOV in 4 žrtvam nacifašističnega nasilja s pripisom:

»Nemški okupatorje požgal vas, dne 2/10-1943«.

Spomenik so postavile DPO 02.10.1948 leta.

Pokrovitelj: KS Gračišče

13. Marezige:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN PREDVOJNIM ŽRTVAM FAŠIZMA:

Nasproti zadružnega doma stoji spomenik žrtvam fašističnega nasilja med obema vojnoma, padlim borcem NOV in žrtvam nacifašizma iz vasi in zaselkov Marezige, Burji, Babiči, Boršt, Bržani, Bučaji, Glem, Labor, Lopar, Kozloviči, Jursi, Marancini, Montinjan, Trsek, Rojci, Sabadini m Vrsič.

Ob spomeniku so vklesana imena dveh predvojnih žrtev fašističnega nasilja, 87 padlih borcev in aktivistov NOB ter 9 žrtev nacifašističnega nasilja z naslednjim posvetilom:

»Poklonimo se tovarišem, ki so padli v prvem uporu proti fašizmu v Slovenskem Primorju in borcem za svobodo v NOB. Njih napredni duh je bil kot seme, ki je tudi v najtežjih dneh uporno klilo. Naša srca, naše morje in naši bregovi pojo junakom slavo in zahvalo.«

Besedilo: pisatelj France Bevk.

Avtor spomenika: ing. arh. Tea Badjura.

Spomenik so postavile družbenopolitične organizacije 17.05.1958.

Pokrovitelj: MO Koper in KS Marezige

14. Osp:

OSP št. 40, BUNKER PARTIZANSKE TEHNIKE »SNEŽNIK«:

V hiši št. 80 pri Klabjanovih je bil kletni prostor preurejen v bunker, v katerem je delovala partizanska tehnika SNEŽNIK, od februarja do avgusta 1944.

Objekt nima obeležja.

Pokrovitelj: KS Črni Kal, Pokrajinski muzej Koper

OSP, KRIŽIŠČE SREDI VASI, SPOMENIK 21 PADLIM BORCEM IN ŽRTVAM FAŠIZMA OD 1921 DO 1945

Na spomeniku je tudi spominska plošča narodnemu buditelju dekanu Francu Malalanu, organizatorju barikad proti fašizmu 15. maja 1921

OSP, POKOPALIŠČE Drob s spominskim obeležjem štirim padlim partizanom 29. aprila 1945 ob osvobojanju Trsta

15. Plavje: PLAVJE št. 37 - JAMŠKOVA DOMAČIJA:

Kletni prostor preurejen v bunker, v katerem je delovala partizanska tehnika SNEŽNIK.

Objekt nima obeležja.

Pokrovitelj: KS Škoflje

16. Pobegi:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

Nasproti zadružnega doma je spomenik 42 padlim borcem in aktivistom v NOV in 13 žrtvam fašističnega nasilja za vasi Čežarji, Pobegi. Delo domačinov, na njem je naslednje besedilo:

»Ta kamen naj bo vecen spomin na žrtve ter vzpodbuda nam in zanamcem, da bomo Čuvali in utrjevali dragoceno dediščino padlih junakov; svobodo in oblast delovnega ljudstva.«

Spomenik so postavile leta 1950 družbenopolitične organizacije.

Pokrovitelj: Krajevna skupnost Pobegi – Čežarji.

17. Pomjan:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

V vasi stoji spomenik 20 padlim v NOB, 8 žrtvam fašističnega nasilja in 3 umrlim v koncentracijskih taboriščih iz Pomjana, Manžana in Fjeroge.

Spomenik so postavile DPO 6.4.1960.

Pokrovitelj: KS Šmarje

18. Rižana-Bertoši

OBJEKT IN SPOMINSKO OBELEŽJE NA KRAJU SPOMINA NA USTANOVNI SESTANEK OKROŽNEGA KOMITEJA KPS ZA SLOVENSKO ISTRO IN DELOVANJE JUŽNOPRIMORSKE TEHNIKE »NAŠ DOM«:

Desno od ceste Črni Kal - Koper, okrog 500 m na hribu proti Tinjanu stoji spominsko znamenje 2 besedilom:

»Na tem kraju je bil 11/4-1943 ustanovni sestanek okrožnega komiteja KPS za Slovensko Istro«.

»Tukaj je leta 1943 delovala Južnoprimorska tehnika »Naš dom«.

Avtor znamenjaje kipar Jože Pohlen.

Spominsko obeležje je postavil aprila 1968 občinski komite ZKS Koper.

Pokrovitelj: KS Črni Kal, Pokrajinski muzej Koper

19. Sv. Anton:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

Nasproti zadružnega doma stoji spomenik 38 padlim borcem NOV in 25 žrtvam fašističnega nasilja iz vasi in zaselkov Pridvor, Potok, Kavaliči, Kocjančiči, Dvori, Kortina in Pečki, s posvetilom:

»Niste se trpljenja bali, smrti zrli ste v oči, vse za nas ste žrtvovali, za svobodo, lepše dni ! »

Avtor besedila je dr. Rado Bordon, spomenika pa akademski kipar Jože Pohlen.

Spomenik so postavile DPO leta 1970.

Pokrovitelj: KS Sv. Anton

20. Sv. Anton - Kavaliči

STAVBA, V KATERI JE BILO PRVO ZASEDANJE OLO LOPAR:

Na »kažeti« okrog 400 m od zaselka Kavaliči, na mestu, kjer je bilo prvo zasedanje N00 loparskega okrajaj e vzdana spominska plošča z besedilom:

»Na tem mestu se je vršilo v neposredni bližini sovražnih postojank in pod varstvom partizanskih pušk prvo zasedanje narodnoosvobodilnega odbora za okraj Lopar - pozneje koprski okraj.«

Ploščo je postavil Občinski ljudski odbor Koper 29/11-1951.

Pokrovitelj: KS Sv. Anton in Pokrajinski muzej Koper

21. Škocjan pri Koprju:

SPOMENIK PADLIM ZA SVOBODO IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠIZMA:

Blizu pokopališča ob Tribanski cesti stoji spomenik padlim borcem in aktivistom NOB in žrtvam nacifašisticnega nasilja, na katerem so vzdane 3 plošče:

I. plošča:

»Postoj, kdor mimo te privede pot!

Za rodno zemljo smo življenje dali,

v odločilnem boju svetu dokazali,

da tu živi svobodoljuben rod.«

Besede posvetilaje napisal dr. Rado Bordon.

II. plošča:

»Na tem mestu so nacifašisti zverinsko pobili 1.5.1944 slovenski mladinki

- Segulin Marijo - Miro, rojeno 30.6.1922 v Materiji in

- Bembič Akvilino - Zdenko, roj. 16.2.1924 v Loparju, kdor seme seje plod požanje in mi kri smo sejali povsod, zdaj uresničene so naše sanje rodile žlahtno seme, je svoj plod.«

III. plošča: Na njej so vklesana imena 5 padlih borcev NOV iz

Kampela in Bošamarina.

Spomenik so postavile 15.5.1974 DPO.

Pokrovitelj. KS Škocjah in MO Koper

22. Šmarje:

SPOMENIK PADLIM V NOB IN DRUGIM ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA:

Na trgu, nasproti združnega doma stoji spomenik 71 padlim v NOV in 46 žrtvam fašističnega nasilja iz Šmarij, Manžana, Kampela, Pomjana, Fijeroge, Zupančičev, Gažona, Koštabone, Puč, Krkavč, Sergašev, Grintavca in Kaveljka.

Spomenik je delo akademskega kiparja Jožeta Pohlana.

Spomenik so postavile DPO 19.5.1969.

Pokrovitelj: KS Šmarje

11.

OSTALI SPOMENIKI, KI ŠE NISO OPREDELJENI KOT ZGODOVINSKI IN SO POSTAVLJENI NA OBMOČJU MESTNE OBČINE KOPER:

1. Gažon:

POMENIK NASIM PADLIM ZA SVOBODO

Ta spomenik stoji ob levi strani ceste pred vhodom v stari del vasi in je postavljen v spomin 15 padlim borcem iz vasi Gažon,

S posvetilom: »Slava padlim borcem«.

2. Puče:

SPOMENIK PADLIM V NOV

Stoji pred vhodom na vaško pokopališče in je posvečen 6 padlim borcem in 6 umrlim internirancem v taboriščih.

3. Trsek:

SPOMENIK PADLIM BORCEM IN AKTIVISTOM V NOB

Stoji na križišču pred vasjo Trsek in je postavljen v spomin 11 padlim vaščanom.

Postavili ga 1989 borci 10 m vaščani Trseka.

4. Popetre:

SPOMENIK PADLIM BORCEM IN UMRLIH V TABORIŠČIH

Ta spomenik stoji na pokopališču in je postavljen v spomin 11 padlim borcem in 6 umrlim vaščanom v taboriščih ter 6 italijanskim vojakom - neznanim žrtvam. S posvetilom:

» V milem zavetju trt, oljk in rožmarina, v soncu primorskih brd, pod težo kamnitih ograj, bdijo kot bridki vpijoči sad: domovina - domovina.«

Postavljen leta 1981.

5. Lopar:

SPOMENIK PADLIM V BORBI

Ta spomenik stoji na pokopališču in je postavljen v spomin 5 padlim borcem, ki so tudi tu pokopani in 3 neznanim pripadnikom italijanske narodnosti.

6. Vanganel:

SPOMENIK PADLIM V NARODNO OSVOBODILNEM BOJU 1941 - 45

Ta ogromni spomenik, delo akademskega kiparja Jožeta Pohlana, stoji pred OŠ Vanganel in je postavljen v spomin 18 borcem in Boninov, 11 borcem iz Čenturja in 9 borcem iz vasi Vanganel.

Posvetilo:

»Ni res tovariši, da ni vas več.

V nas mladi kot ste padli
ste ostali in v noči si nam
boste kot bleščec utrinek,
kakor kažipot sijali.«

Ciril Zlobec

7. Trebeše:

SPOMENIK PADLIM BORCEM

Spomenik stoji na pokopališču v spomin 10 padlim znanim borcem in 25 neznanim iz tržaškega območja.

Posvetilo: »Svobodi ste bili do smrti vdani, zdaj v zemlji istrski ste pokopani.«

8. Hrvoje:

SPOMENIK 1941 -1945

Stoji na pokopališču v spomin na 120 padlim tovarišem za svobodo v NOV.

Posvetilo: »Tu spe, ki padli so za nas s pogledom uprtim v lepše dni, da iz semena njih krvi je vzcvetel kot roža novi čas, njih žrtev tisočkrat živi.«

9. Hrvoji - Kučibreg:

Na levi strani ceste, 800 m od Hrvojev proti Kučibregu, na hrvaški strani meje, stoji spomenik padlim borcem NOB slovenske, hrvaške in italijanske narodnosti. S posvetilom (v slovenščini, hrvaščini in italijanščini):

»V slovo in trajen spomin hrabrim borcem slovenske, hrvaške in italijanske narodnosti, zvestim sinovom Istre, neločljivim tovarišem v boju in v smrti, ki so kot bratje z ramo ob rami dali življenje za skupne cilje, da živimo lepše dni prostosti.«

10. Gradin:

SPOMENIK PADLIM BORCEM NOV

Spomenik stoji na vaškem pokopališču in je postavljen v spomin 31 padlim borcem NOV.

Posvetilo:«Življenje svoje hrabro dali ste za svobodo, lepši čas. Hvaležni bomo vam ostali, za zgled postavljali si vas.«

R. Bordon

11. Sočerga:

SPOMENIK ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA

Stoji na pokopališču in je postavljen v spomin 24 žrtvam fašističnega nasilja, ubitih 2. oktobra 1943 m 10 neznanim žrtvam.

Posvetilo:«V Istri ste življenje dali, v tem skupnem grobu smo vas pokopali. Pod kamnom Istrskim ste pokopani. Junaki Istri in svobodi vdani!«

12. Movraž:

SPOMENIK PADLIM BORCEM IN ŽRTVAM V NOB

Stoji pred gasilskim domom in je posvečen 17 padlim vaščanom v času NOB in napisom:

»Slava jim KO ZB Gračišče«

13. Rakitovec:

SPOMENIK PADLIM BORCEM NOV

Stoji na ploščadi pred vasjo in je postavljen v spomin 7 padlim borcem, 2 talcema in 3 žrtvam NOB ter 14 neznanim borcem NOV.

Posvetilo; »Narod je kri prelival za svoje njive in loge.«

Postavljen leta 1984.

14. Gabrovica: SPOMENIK NA POKOPALIŠČU

»Dali ste življenja, da mi živimo«

Postavljen je v spomin 9 gabrovskim žrtvam, ki so zgorele ob nemškem okupatorjevem požigu vasi 28.5.1944.

ZB NOV, KS Črni Kal

15. Osp:

SPOMENIK NA SREDI VASI

V spomin 21 življenj iz Ospa - padlih v času fašističnega nasilja od 1921-1943 in padlih v NOB za Slovenijo od 1941-1945

Postavljen maja 2004

16. Osp: SPOMENIK NA POKOPALIŠČU

Postavljen je v spomin 4 padlim borcem NOV.

KO ZB Čmi Kal

17. Škofije:

SPOMENIK PADLIM BORCEM IN ŽRTVAM NACIFAŠISTIČNEGA TERORJA

Stoji na Spodnjih Škofijah pred osnovno šolo in posvečenje spominu 92 padlim s širšega območja Škofij.

Vsaka žrtev ima svojo ploščico v dveh polkrožnih vrstah - stopnicah v obliki anfiteatra.

Avtor krajinske ureditve ing. arh. Vid Vremec iz Trsta, kipa : Zvest Apollonio.

Pokrovitelj:KS Škofije

18. Podgorje:

SPOMENIK BORCEM IN ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA TERORJA

Stoji na vaškem pokopališču in je posvečen 11 borcem NOV m 6 žrtvam fašističnega terorja ter 6 neznanim padlim na tem območju.

19. Praproče:

SPOMENIK PADLIM V NOB

Stoji na kraju pred vaškim pokopališčem in je posvečen spominu 10 padlim borcem in 2 žrtvam, ki sta umrli v koncentracijskih taboriščih.

Posvetilo:»Slava vam, ki ste se v NOB proti tujcu in fašizmu hrabro borili za svobodo in naš dom ste svojo srčno kri prelili.

Sept. 1986«

20. Črnotiče:

SPOMENIK ŽRTVAM NACIFAŠISTIČNEGA TERORJA

Stoji na vaškem pokopališču in je posvečen spominu 15 borcem, aktivistom in žrtvam, ki so padli v času NOB in 5 neznanim italijanskim vojakom v letu 1943, vaščani 1982.

21. Plavje:

SPOMENIK PADLIM MED NOB

Stoji ob cesti, desno od vaške cerkve in je zgrajen v obliki piramide. Na njem je vpisanih, vklesanih 23 padlih borcev in žrtev nacifašističnega terorja.

Avtor: Zvest Apollonio

22. Smedela:

SPOMENIK II. PREKOMORSKI BRIGADI

Ta brigada je bila 20. oktobra 1943 v Bari z večina Primorcev in Istranov in je štela 1.150 borcev, ki so sodelovali v bojih po vsej Jugoslaviji. Več kot tretjina je v bojih žrtvovala življenja. Brigada je bila odlikovana z Redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem.

Postavili preživeli borci in ZB Smedela oktobra 1982.

23. Bertoki:

Na pokopališču v Bertokih je postavljen nagrobni spomenik 31 padlim v NOB. S posvetilom: »Naj bo vam borcem NOV 1941 - 1945 večer spomin in trajna hvaležnost domovine, za katero ste žrtvovali svoja življenja«.

III.

SPOMINSKE PLOŠČE IN SPOMINSKA OBELEŽJA

1. Šmarje:

Spominska plošča je postavljena na fasadi Zadružnega doma z napisom: »Tu so borci 1. čete JO 19. Junija 1944 drzno napadli štirikrat močnejšo nacistično enoto, jo v boju razbili in osvobodili 46 aretiranih domačinov«.

Postavili: KO ZB Šmarje in borci JO v letu 1980.

2. Krkavče:

Spominska plošča je postavljena na fasadi gasilskega doma. Posvečena je 10 domačinom in padlim v NOB in žrtvam fašizma.

Postavili: KO ZB Šmarje - Krkavče 1985

3. Boršt:

Spominska plošča je postavljena na spominskem domu. Posvečena je 13 padlim za svobodo v NOV in 2 umrlim v fašističnih taboriščih.

Posvetilo: »Sovragu ste do smrti se uprli, nikdar ne boste v srcih nam umrli«.

4. Boršt:

Spominska plošča na Stari soli v spomin, ko so septembra 1944 prvič izvolili svoje predstavnike v krajevni NOO . Postavljena leta 1951.

5. Boršt:

Kip ameriškega pilotu in spominska plošča .

Vpisano: »30. Januarja 1945 se je med Vršičem in Borštom iz padajočega letala rešil s padalom ameriški letalec, poročnik USA Charles R. Dogherty«.

Tu se začne tudi pot spominov do bunkerja pod Hrplejci.

6. Vršič:

Spominska plošča na hiši št. 16. V tej hiši je sedež Komande mesta Koper v letu 1944-od 14.7. do 8.8.1944.

Postavile: ZB Truške in vaščani Vrsiča.

7. Trsek:

Spominska plošča na hiši št. 12. Piošča je postavljena v spomin, ko se je tu zadrževal I. bataljon 1.0. v letu 1944.

borci IO 1989

8. Zabavlje:

Postavljena je na hiši št. 15 v spomin, ko so borci NOV VOS in VDV v tej hiši imeli ob pomoči krajanov vamo postojanko v letih 1943 - 1945.

Postavili: borci VOS-OF - NOV - VDV leta 1986.

9. Lopar:

Spominska plošča na Kultumem domu. Postavljena TIGROVI skupni rodoljubov protifašistov, kije budila narodno zavest v letih 1925 do 1940.

Društvo TIGR PRIMORSKE

Vaška skupnost 2002

10. Lopar:

Spominska plošča na Kultumem domu. Postavljena je v spomin na ustanovitev Partizanskega momariškega odreda Koper 15. okt. 1944.

Postavljena leta 1980.

11. Kulturni dom Lopar nosi naziv Akveline Bebmič – Zdenke

12. Lopar:

Na hiši št. 21 je spominska plošča postavljena v spomin na september 1944, ko je Ljudstvo vasi Lopar prvič v zgodovini svobodno izvolilo svoje predstavnike v Krajevni narodno osvobodilni odbor.

Postavljena leta 1951.

13. Sočerga:

SPOMINSKA PLOŠČA NA ZADRUŽNEM DOMU

»V trajen spomin in slavo 24 padlim borcem NOB in 2 žrtvam fašizma v letih 1941 - 1945 iz Sočerge in okolice.

14. Gračišče:

NA STAVBI ZADRUŽNEGA DOMA

Spominska plošča je posvečena borcem Istrskega odreda, ki so 23. in 24.2.1944 v prisotnosti Članov zavezniške misije napadli sovražnikovi enoti in ju razbili.

Postavljena 3.10.1981.

15. Kubed:

SPOMINSKA PLOŠČA NA POKOPALIŠČU

»V tej zemlji istrski ste pokopani junaki, Istri in svobodi vdani«.

1978

16. Sv. Anton: NA ZADRUŽNEM DOMU

Spominska plošča vsem padlim.

»Zavest, da svet krivico bo odpravil in moč nam daje pasti za pravico«.

17. Bonini:

Ob cesti proti Pradam stoji spominsko obeležje padli Bonin Veroniki, roj. 9.7.1923, padli 2.5.1944.

Posvetilo: »Ko žar svobode šele zasije, je čez gore v boju s fašizmom tu izkrvavelo tvoje mlado življenje«.

18. Bonini:

SPOMINSKO OBELEŽJE OB DESNI STRANI CESTE PROTI PRADAM

»Na tem mestu je žrtvoval svoje mlado življenje za svobodo dne 21.3.1945 borec Božič Karel Komande mesta Koper«.

19. Podgorje:

SPOMINSKA PLOŠČA NA FASADI GOSTILJE POD SLAVNIKOM

Na tem mestu in bližnji okolico so bili v času NOB od nacifašistov mučeni in ustreljeni 13 krajanov iz Podgorja in sosednjih vasi. Številne pa so po mučenju odpeljali v taborišča, od koder se nekateri niso nikoli vrnili.

Postavili: KO ZB NOB Podgorje 2001

20. Pečki:

SPOMINSKO OBELEŽJE

Na tem mestu je 2.10.1943 kot žrtve fašizma padlo 9 krajanov iz okoliških vasi.

Večna vam slava.

21. Kastelec:

Na sredini vasi je spominsko obeležje - plošča. Posvečena je 5 padlim krajanov v NOB za svobodo

in boljši svet.
ZB in krajani- 1989

22. Socerb:
SPOMINSKA PLOŠČA NA SREDINI VASI
Postavljena je v spomin 5 padlim krajanom v času NOB za svobodo in boljši svet.
Krajani in ZB- 1985

23. Socerb: PRI JAMI MAD SOCERBOM
Postavljena spominska plošča o ustanovitvi bataljona Alma Vivode dne 20.5.1944.
»Qui e stato costituito battaglione Alma Vivode«.
Postavili sojo ANPI VZPI

24. Gabrovica:
Spominska plošča na zgradbi partizanske tiskane »ŽENA« s posvetilom: »Vlivalaje pogum v srca
svobodoljubnemu primorskemu ljudstvu«.

25. Gabrovica:
SPOMINSKA PLOŠČA PRI »TISKARNI«
V tem kraju je bila ustanovljena okrožna komisija VOS in podana zaprisega varnostne enote za
Slovensko Istro dne 5.11.1943.
Postavili: krajani in borci VOS – 1983

26. Gabrovica:
SPOMINSKA PLOŠČA NA SPOMINSKEM DOMU
Tuje bila 6. dec. 1930 prva ilegalna okrožna konferenca KPI.
Okupator je 28.5.1944 do tal požgal to vas.
V trajen spomin težkemu boju proti fašizmu.
Postavili: KS Črni Kal - maja 1986

27. Gabrovica:
NA SPOMINSKEM DOMU
Emblem in napis; Pokrajinska komisija VOS Primorska Slovenija

28. Gabrovica:
NA SPOMINSKEM DOMU
V tem kraju je od nov. 1943 delovala komisija VOS za Slovensko Istro.
Gabrovica 1980

29. Dekani:
SPOMINSKA PLOŠČA NA ZADRUŽNEM DOMU
Slava junaškim borcem, ki so dali svoja življenja za svobodo v času NOB 1941-1945.

30. Bezovica:
NA VAŠKEM DOMU
Spominska plošča je postavljena v spomin 7 padlim borcem NOB in žrtvam nacifašističnega nasilja.
Postavili: borci in vaščani 2/10-1982'

31. Dol:
Na podpornem zidu sredi vasi je postavljena spominska plošča, posvečena ustanovitvi 3. bataljona

Istrskega odreda dne 30/11-1943.

32. Zanigrad:

NA SKALI PRED VHODOM V VAS

Tuje postavljena spominska plošča 7 padlim v Času NOB 1943 - 1945 iz vasi Zanigrada.
KO ZB Čmi Kal

33. Dekani:

PRED VHODOM NA POKOPALIŠČE

Tu stoji spominska plošča v spomin ustreljenim 4 žrtvam fašističnega terorja v letu 1943.
Slava žrtvam fašističnega terorja.

34. Montinjan:

SPOMINSKO OBLELEŽJE

Ob cesti Montinjan - Marezige stoji spominsko obeležje, posvečeno 2 padlim borcem za svobodo.
Slava padlim borcem
ZB Vanganel

35. Škofije:

SPOMINSKA PLOŠČA NA ZADRUŽNEM DOMU

Tuje postavljena v spomin padlim žrtvam v borbi proti fašizmu 1941 – 1945

36. Škocjan: OB STOPNIŠČU PRED VETERINARSKO POSTAJO

Tu je postavljeno spominsko obeležje 7 padlim borcem, ki so na tem posestvu dne 27.9.1943 prvi dali svoja življenja za svobodo.

»In ricordo di 7 partigiani, che in questa localita hanno dato per primi il giorno 27.9,1943 la loro vita per la liberta«.

37. Vanganel:

SPOMINSKO OBELEŽJE OB CESTI PRI JEZERU

V viharnih dneh borbe za svobodo je bil na tem mestu dne 29.3.1945 zverinsko umorjen od strani fašistov tov. Babič Josip.
Slava njegovemu spominu.

38. Čentur:

SPOMINSKA PLOŠČA OB VODNJAKU

Tu je postavljena plošča 5 borcem vasi Čenturja, ki so darovali svoja mlada življenja v NOB in 4 usmrčenim v nemških taboriščih za stvor slovenskega ljudstva in za združitev k matični domovini.
Slava padlim.

39. Marezige: NA FASADI HIŠE PRI KRIŽIŠČU CEST MAREZIGE - MONTINJAN

Tuje postavljena spominska plošča Marežanom, ki so se 15. maja 1921 uprli fašističnim nasilnežem. Njihov bojeviti duh je razplamtel odpor stoletja zatiranih in izkoriščenih prebivalcev Slovenske Istre.

40. Dekani:

PRED VHODOM NA POKOPALIŠČE

Tuje spominsko obeležje ustreljeni učiteljici Vatovec.

41. Dekani:

V BOROVIEM GOZDU NAD NOGOMETNIM IGRIŠČEM

Tu je postavljeno spominsko obeležje ustreljenih: matere z dvema sinovoma in nečakom.

42. Dekani:

NA FASADNI HIŠI NA GLAVNEM TRGU

Tuje postavljena spominska plošča-Furlanič Avgustu.

43. Elerji:

Tuje postavljena spominska plošča, posvecena pogrešanemu Danilu Rordi.

44. Urbanci:

Spominska plošča, posvečena Krašovec Mariu, ki je padel 8.5.1945 pri osvoboditvi Ljubljane.

45. Urbanci:

Spominska plošča v spomin Zerbo Albertu, ki je padel leta 1944 pri Kočevju.

46. Plavje:

Spominska plošča padlemu Senica Josipu dne 3.10.1943.

47. Tinjan:

Tuje postavljena spominska plošča padlemu Zerbo Robertu v letu 1944 v Beli Krajini.

48. Tinjan:

V tem kraju je postavljena spominska plošča Cupin Jožefu, umrlemu leta 1945 v Mathausnu.

49. Škofije:

Tu je postavljena spominska plošča Korda Romanu, umrlemu v internaciji leta 1945.

50. Škofije:

V tem kraju je postavljena spominska plošča Hrvatini Andreju, ustreljenemu na Škofijah leta 1943.

51. Hrastovlje

Na pokopališču je spominsko obeležje padlim krajanom Hrastovelj.

52. Čezarji - Znidarji:

Ob cesti stoji spominsko obeležje padlima aktivistoma in članoma okrožnega odbora OF za Slovensko Istro: Bertok Danjelu - Cenčič in Pobega Brunu - Jovu.

53. Šesteti:

Nekoliko daleč v grapi je spominsko obeležje padlima dvema žrtvama nacifašističnega terorja v letu 1943.

54. Čezarji:

Tu ob cesti stoji spominsko obeležje Bonin Ivanu, padlemu v NOB.

55. Prade:

Tu ob Pobeški cesti stoji na zidu spominsko obeležje padlim v NOB.

56. Hrvatini:

Spominska plošča na fasadi hiše na središču vasi je postavljena v spomin 10 padlim borcem NOV, s posvetilom:

»Za svobodo in lepšo prihodnost in bratstvo med narodi so dali življenja v NOV«.

57. Hrvatini:

Na pokopališču je spominsko obeležje dvema padlima borcema v letu 1944: »Padlim za svobodo«

58. Koper:

Na fasadi OS Janka Premrla – Vojka je bila nekoč plošča z napisom:

»Tu so bili fašistični zapori, v katerih so mučili borce in aktiviste NOB vse do osvoboditve maja 1945.«

59. Koper:

V mestu Koper so še nekatere spominske plošče na zgradbi Armerija, sta postavljeni spominski plošči padlim Koprčanom in španskim borcem.

60. Slavnik:

Spominska plošča na Tumovi koči

Posvečena je partizanskim kurirjem NOB.

61. Sp. Škofije: Spominska plošča na rojstni hiši D. Furlaniča

IV.

GROBIŠČA NA OBMOČJU MESTNE OBČINE KOPER

Na pokopališčih po vaseh in v mestu so naslednja grobišča, in sicer v: Hrvojih, Šmarjah, Loparju, Gradinu, Sočergi, Črnem Kalu, Črnotičah, Sv. Antonu, Pučah, Bertokih, Gabrovici, Ospu, Dekanih in na mestnem pokopališču Koper. Skupaj je 14 grobišč padlih borcev in Žrtev fašističnega nasilja.

V.

GROBOVI

Na pokopališčih po vaseh so naslednji grobovi, in sicer v: Črnotičah, Dolu, Ospu, Hrvatinih, Škocjanu, Koštaboni, Pučah in na Škofijah.

Skupaj je 8 grobov padlih borcev in žrtev nacifašističnega nasilja.

VI.

DOPRSNI KIPI

Ti so postavljeni pred osnovne šole, ki nosijo njihovo ime in na trgih v mestu Koper.

1. V Ankaranu je doprsni kip dr. Alešu Beblerju - Primožu;

2. Na Hrvatinih je doprsni kip dr. Alešu Beblerju pred osnovno šolo;

3. Na Škofijah je doprsni kip Oskarju Kovačiču;

4. V Smedeli je pred OS kip Dušanu Bordonu;

5. V Žusterni - Za Gradom je doprsni kip Antonu Ukmarju;

6. Na ploščadi pred stavbo ZPIZ v Kopru je kip dr. Stanka Kovačiča;

7. V Kopru je na istoimenskem trgu kip Antona Ukmarja;

8. V Kopru je doprsni kip Srečku Vilharju;

9. V Kopru, ob Smedelski cesti, so doprsni kipi Janku Premrlu Vojku, Pinku Tomažiču, Karlu Maslu, Ivanu Regentu, Albertu in Kazimirju Renčelju.

Skupaj je postavljenih 14 kipov.

VII.

SPOMINSKA OBELEŽJA ENOTAM NOV in POS

1. V Semedeli je spominsko obeležje II. prekomorski brigadi NOV;
 2. V Dolu je postavljeno ustanovitvi II. bataljona Istrskega odreda;
 3. V Trseku je spominsko obeležje I. bataljonu Istrskega odreda;
 4. V Borštu in na Vršiču je obeležje Komande mesta Koper;
 5. V Loparju je spominsko obeležje o ustanovitvi Partizanskega mornariškega odreda Koper;
 6. V Loparju je spominska plošča VOS-a;
 7. V Zabavljah je spominska plošča VOS m VDV NOV;
 8. V Gabrovici je spominska plošča Varnostni enoti VOS-a za Slovensko Istro.
- Skupaj je 9 spominskih obeležij enotam NOV in POS.

VIII.

POIMENOVANE ŠOLE PO ENOTAH NOV IN ZNANIH OSEBNOSTI IZ NOB

1. OS Gračišče nosi ime Istrskega odreda;
2. OS Marezige ima ime po Ivanu Babiču - Jagru;
3. OS Prade nosi ime Elvire Vatovec;
4. OS Semedela se imenuje po Dušanu Bordonu;
5. OS Škofije se imenuje po Oskarju Kovačiču;
6. OS Hrvatini nosi ime po Alešu Beblerju;

Opomba: V tem prikazu in opisu niso zajete spominske plošče in obeležja za padle borce iz naše občine, ki so postavljene v drugih krajih po Sloveniji. Ta spominska obeležja pa so postavljena v Ribnici, Hinjah, Velikem Cerovcu, Podgradu, na Nanosu. Zajeta niso tudi spominska grobišča in spomeniki na območju Hrvaške, Bosne, Hercegovine, Srbije, Italije .

Popis in opis opravil

JOŽE FURLAN

član Komisije za spomeniško varstvo pri ZB NOB občine Koper

Februar 2006